

UDK:328.34:061.1

Bibliid 1451-3188, 9 (2010)

Год IX, бр. 31–32, стр. 9–17

Изворни научни рад

др Владимир ЧОЛОВИЋ¹

УРЕДБА ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И САВЕТА О УСТАНОВАЉАВАЊУ ЕВРОПСКОГ ПОСТУПКА ЗА СПОРОВЕ МАЛЕ ВРЕДНОСТИ (бр. 861/2007 од 11. јула 2007)

ABSTRACT

The Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council establishing a European Small Claims Procedure establishes a European procedure for small claims is intended to simplify and speed up litigation concerning small claims in cross-border cases and to reduce costs. Also, this Regulation has the rules on taking of evidence and service of documents in this procedure and of enforceability of judgment and appeal. At the end, this act regulates the recognition and enforcement in another member states. In the Republic of Serbia, the Act of the litigious proceeding has the rules on the procedure for small claims.

Key words: Small claim, procedure, court, tribunal, cross-border cases, charges, taking of evidence, service of documents, confession, execution.

I) СВРХА

Уредба Европског парламента и Савета о установљавању европског поступка за спорове мале вредности бр. 861/2007 од 11. јула 2007. године (даље: Уредба 861/2007) установљава европски поступак за спорове мале

¹ Виши научни сарадник у Институту за упоредно право у Београду.

вредности чија је намена да се поједностави и убрза парничење поводом малих захтева у прекограничним случајевима као и да се смање трошкови. Европски поступак за спорове мале вредности стоји на располагању парничарима као алтернатива поступцима који постоје по прописима држава чланица. Уредба 861/2007 елиминише допунске поступке неопходне за признавање и извршење пресуда донетих путем европског поступка за спорове мале вредности у другој држави чланици (члан 1). Уредба 861/2007 се примењује у прекограничним предметима, у грађанским и трговачким стварима код којих вредност захтева не прелази више од 2.000 евра у моменту када надлежни суд прими тужбу. Наравно, у наведени износ се не урачунавају камате, трошкови и расходи. Уредба 861/2007 се не примењује на пореске, царинске и управне ствари или на одговорност државе за радње и пропусте у вршењу јавних овлашћења (члан 2.1). Осим тога, Уредба 861/2007 се не примењује ни на предмете који се тичу: статуса или правне способности физичких лица; својинских права која произилазе из брачног односа, издржавања или наследства; стечаја, ликвидације инсолвентних привредних друштава или других правних лица, принудног поравнања и сл.; социјалног осигурања; арбитражних поступака; радног права; закупа непокретних ствари, осим ако се предмет односи на новчани захтев; нарушавања приватности или права везаних за личност (члан 2.2). Под земљама чланицама које примењују Уредбу 861/2007 подразумевају се све земље чланице ЕУ, осим Данске (члан 2.3). Уредба 861/2007 дефинише прекогранични спор као спор у коме бар једна од странака има стално или уобичајено пребивалиште у држави чланици различитој од државе чланице поступајућег суда односно трибунала (члан 3.1).

II) МЕРЕ ЕУ

На заседању у Тампереу одржаном 15. и 16. октобра 1999. године, Европски савет позвао је Савет и Комисију да успоставе заједничка процесна правила за поједностављена и убрзана суђења у прекограничним потрошачким и трговачким споровима мале вредности. Савет је 30. новембра 2000. године, усвојио заједнички програм Комисије и Савета о мерама за спровођење начела међусобног признавања пресуда у грађанским и трговачким стварима. Програм се односи на поједностављено решавање и убрзање судских поступака поводом прекограничних спорова мале вредности. То је затим дорађено Хашким програмом који је усвојио Европски савет, 5. новембра 2004, којим се позива на активан наставак рада

у вези спорова мале вредности.² Комисија је, затим, 20. децембра 2002. године, издала Зелену књигу о поступку европског платног налога и о мерама за поједностављење и убрзавање суђења поводом захтева мале вредности. У вези са наведеним, неопходно је успоставити европски поступак за спорове мале вредности који би требало да поједностави и убрза суђење поводом спорова мале вредности у прекограничним споровима, уз истовремено смањење трошкова. Уредба 861/2007 би, такође би требало да поједностави признавање и извршење пресуда донетих у другој држави чланици путем европског поступка за спорове мале вредности.

III) САДРЖАЈ

Покретање и вођење европског поступка за спорове мале вредности

Тужилац покреће европски поступак за спорове мале вредности испуњавањем стандардног Обрасца А, који се налази у Анексу I Уредбе 861/2007. Тај образац тужилац подноси надлежном суду, односно, трибуналу непосредном доставом, поштом или на други начин, телефаксом или путем електронске поште. Образац тужбе обухвата и опис доказа који поткрепљују захтев. Уколико је захтев ван подручја примене Уредбе 861/2007, суд односно, трибунал о томе обавештава тужиоца. Уколико суд, односно, трибунал сматра да су подаци које је доставио тужилац неадекватни или недовољно јасни или да образац тужбе није правилно испуњен, дужан је да тужиоцу пружи могућност да образац тужбе допуни или исправи, достави додатне податке или исправе или да повуче захтев у року који суд, односно, трибунал одреди, осим, ако се захтев чини, очигледно, неоснованим односно тужба недопуштеном (члан 4). Европски поступак за спорове мале вредности је писани поступак. Суд односно трибунал одржавају главну расправу, само, ако је сматрају неопходном или на захтев странке. Суд односно трибунал може да одбије захтев уколико сматра да, обзиром на околности случаја, главна расправа очигледно није неопходна за правично вођење поступка. По пријему исправно попуњеног обрасца тужбе суд, односно, трибунал попуњава први део стандардног Обрасца за одговоре С, изложеног у Анексу III.³ Препис

² Enforcement of foreign debts, Hammond, Bogaru and Associates, Интернет: www.halegal.com/news_230309.htm

³ European small claims procedure, Europa, Summaries of EU legislation, Интернет: www.europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/16028_en.htm

обрасца тужбе и, ако је потребно, тражене исправе, које доказују наводе у тужби, достављају се туженом заједно с попуњеним образцом за одговоре. Поменути документи се имају послати у року од 14 дана од пријема обрасца тужбе. Тужени подноси свој одговор суду односно трибуналу у року од 30 дана од достављања обрасца тужбе и обрасца за одговоре, тако што претходно испуни други део стандардног обрасца за одговоре С. Ако у свом одговору тужени тврди да вредност неновчаног захтева прелази границу, која је прописана Уредбом 861/2007, суд, односно, трибунал је дужан да у року од 30 дана од прослеђивања тужиоцу одговора туженог одлучи да ли захтев спада у подручје примене Уредбе 861/2007 (члан 5). Образац тужбе, одговор, противтужба, одговор на противтужбу и сваки опис одговарајућих доказних исправа се подноси на језику или једном од језика суда односно трибунала (члан 6.1).

Поједине карактеристике европског поступка за спорове мале вредности

Суд доноси пресуду у року од 30 дана од добијања одговора туженог, односно, одговора тужиоца у року предвиђеном. Суд доноси пресуду или у року од 30 дана од одржавања главне расправе или од пријема података неопходних за доношење одлуке. Уколико суд није у предвиђеном року примио одговор релевантне стране, донеће пресуду о тужби или противтужби (члан 7). Суд одређује начин извођења доказа и обим доказа неопходних, по правилима о допуштености доказа, за доношење пресуде. Суд може да прихвати изношење доказа путем писаних изјава сведока, вештака и странака у поступку. Суд може да прихвати извођење доказа и путем видео конференције или другог вида комуникације. Суд може да прихвати изјаве вештака или усмена сведочења, само, ако су неопходна за доношење пресуде (члан 9. 1 и 2). Заступање путем адвоката или другог правног стручњака није обавезно (члан 10). Државе чланице се старају да странке добију практичну помоћ приликом попуњавања образаца (члан 11). Суд не може да захтева да странке дају правну оцену захтева. По потреби, суд покушава да постигне поравнање страна у спору (члан 12, 1. и 3). Документи се достављају поштом с потврдом пријема на којој се виде потпис и датум пријема (члан 13.1). Пресуда је извршна без обзира на могућност жалбе. Пружање обезбјеђења се не може захтевати (члан 15.1). Странка која је изгубила спор сноси трошкове поступка. Међутим, суд неће наложити накнаду трошкова у корист странке која је победила, ако трошкови нису били неопходни или су несразмерни захтеву (члан 16). Државе чланице су дужне да обавесте Комисију да ли њихова правила поступка омогућавају жалбу на

пресуду донету у европском поступку за спорове мале вредности и у ком року се жалба мора уложити (члан 17.1). Тужени има право да тражи преиспитивање пресуде донете у европском поступку за спорове мале вредности код суда, односно, трибунала државе чланице у којој је пресуда донета, уколико је:

- образац тужбе или позив на главну расправу био достављен на начин који не обезбеђује доказ личног пријема, како је предвиђено Уредбом Европског парламента и Савета бр. 805/2004 о увођењу европског налога за извршење неспорних потраживања;⁴
- ако је достављање, без његове кривице, извршено неблаговремено те му није остављено довољно времена да припреми одбрану;
- ако је тужени био, без своје кривице, спречен да одговори на захтев услед више силе или изузетних околности, под условом да у оба поменута случаја поступи без одлагања (члан 18.1).

Европски поступак за спорове мале вредности уређује се правилима процесног права државе чланице где се поступак води под условима из одредби ове Уредбе (члан 19.).

Признање и извршење у другој држави чланици

Пресуда донета у држави чланици путем европског поступка за спорове мале вредности се признаје и извршава у другој држави чланици без потребе за посебном потврдом извршности и без могућности супротстављања њеном признању (члан 20.1). Извршни поступак се уређује прописима државе чланице у којој се пресуда извршава. Пресуда донета у европском поступку за спорове мале вредности извршава се по истим правилима која се примењују за извршење пресуда у држави чланици извршења.

Страна која тражи извршење дужна је да достави:

- препис пресуде која задовољава услове неопходне за доказивање њене аутентичности; и,
- препис потврде о пресуди донетој у европском поступку за спорове мале вредности, коју суд издаје, на стандардном Обрасцу D из Анекса IV.⁵

⁴ “Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims”, OJ L 143, 30.04.2004.

⁵ Xandra E. Kramer, “The European Small Claims Procedure, Striking the balance between Simplicity and Fairness in European Litigation”, Интернет: http://publishing.eur.nl/ir/repub/asset/13143/2008%20ZeuP%20European%20Small%20Claims%20Procedure_Kramer.pdf, p. 11.

Од странке која у другој држави чланици тражи извршење пресуде донете у европском поступку за спорове мале вредности не може се тражити да има: 1) пуномоћника; или, 2) поштанску адресу у држави чланици извршења. Од странке која у некој држави чланици тражи извршење пресуде донете у европском поступку за спорове мале вредности не могу се само због тога што је страни држављанин или што нема пребивалиште или боравиште у држави чланици извршења, захтевати обезбеђење, гаранција или депозит (члан 21). Надлежни суд, односно, трибунал државе чланице извршења је дужан да одбије извршење по пријему молбе лица против кога се извршење захтева, уколико је пресуда донета у европском поступку за спорове мале вредности у потпуној несагласности са ранијом пресудом донетој у некој од држава чланица или трећој земљи, под условом да: ранија пресуда садржи исти захтев и основ и да је донета између истих страна; ранија пресуда донета у држави чланици извршења или задовољава услове неопходне за њено признање у држави чланици извршења; и несагласност није била и није могла бити истакнута као приговор пред судом, односно, трибуналом државе чланице, где је пресуда у европском поступку за спорове мале вредности донета. Садржина пресуде донете у европском поступку за спорове мале вредности се не може ни под каквим условима преиспитивати у држави чланици извршења (члан 22). Уколико је странка оспорила пресуду донету у Европском поступку за спорове мале вредности, односно, уколико је оспоравање још увек могуће, или уколико је странка поднела захтев за преиспитивање у смислу одредбе која се односи на минималне стандарде за испитивање пресуде (члана 18), надлежни суд, односно, трибунал или орган државе чланице извршења може да на захтев странке против које се тражи извршење да: 1) ограничи извршни поступак на доношење заштитних мера; 2) услови извршење полагањем одређеног обезбеђења или, 3) застане с извршењем, у изузетним околностима (члан 23).⁶

Завршне одредбе Уредбе 861/2007

У оквиру завршних одредаба, Уредба 861/2007 садржи различита правила која су усмерена, пре свега, на њено ефикасно спровођење. На првом месту, прописано је да државе чланице сарађују ради пружања обавештења јавности и стручним круговима о европском поступку за

⁶ Ibid., p. 12.

спорове мале вредности, као и обавештења о трошковима, и то путем европске судске мреже установљене у складу са Одлуком о успостављању европске судске мреже у грађанским и трговачким стварима бр. 470/2001 од 28. маја 2001. године⁷ (члан 24). Одредба члана 25. Уредбе 861/2007 ће се примењивати годину дана раније у односу на остале одредбе овог акта, што ће и касније бити поменуто. Наиме, државе чланице су дужне да до 01. јануара 2008. године обавесте Комисију: 1) о судовима, односно, трибуналима надлежним за доношење судских одлука у европском поступку за спорове мале вредности; 2) о средствима комуникације која се прихватају за потребе европског поступка за спорове мале вредности и која стоје на располагању судовима, односно, трибуналима; 3) о томе, да ли је жалба дозвољена њиховим процесним законима, односно, којем суду, односно трибуналу се може поднети; 4) о језицима који су прихваћени сагласно одредбама Уредбе 861/2007 и, 5) о органима надлежним за извршење и органима надлежним за сврху примене одредбе која се односи на застој и ограничење извршења.

Државе чланице обавештавају Комисију о свакој накнадној промени претходних података (члан 25). Комисија ће имати обавезу да до 01. јануара 2014. године, сачини детаљан извештај о ефектима европског поступка за спорове мале вредности, укључујући и ефекте ограничења вредности захтева и упутити га Европском парламенту, Савету и Европском економском и социјалном комитету. Извештај мора садржавати процену функционисања поступка и проширену процену ефеката за сваку државу чланицу појединачно. Због тога су државе чланице дужне да Комисији пруже потребне податке везане за примену европског поступка за спорове мале вредности у прекограничним споровима. Подаци треба да обухвате судске таксе, брзину поступка, ефикасност надлежних органа, могућност коришћења интерних поступака држава чланица за спорове мале вредности. У складу са тим, Комисија ће одлучити да ли ће, уз извештај, доставити и предлоге за измену Уредбе 861/2007.

Анекси Уредбе 861/2007

Уредба 861/2007 садржи четири анекса. Први анекс садржи образац „А”, који представља образац тужбе. Други анекс садржи образац „В” – Захтев суда, односно, трибунала за допуну и(или) исправку тужбе. Трећи

⁷ “Council Decision of 28 May 2001 establishing a European Judicial Network in civil and commercial matters 2001/470/EC”, OJ L 174, 27/06/2001 pp. 25-31.

анекс садржи образац „С” који представља образац за одговоре, док четврти анекс садржи образац „D”, односно, ради се о потврди о пресуди донетој у Европском поступку за спорове мале вредности.

IV) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Уредба 861/2007 ступила је на снагу следећег дана након објављивања у Службеном листу Европских заједница. Примењује се од 1. јануара 2009. године, осим члана 25, који регулише обавештења везана за надлежност, средства комуникације и жалбе, а који се примењује од 1. јануара 2008. године. Уредба је обавезујућа у целости и непосредно се примењује у државама чланицама у складу с Уговором којим је установљена Европска заједница.

V) ИЗВОРИ

- “Enforcement of foreign debts”, Hammond, Bogaru and Associates, Интернет: www.halegal.com/news_230309.htm
- “European small claims procedure”, Europa, Summaries of EU legislation, Интернет: www.europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/16028_en.htm
- Kramer, Xandra E., “The European Small Claims Procedure, Striking the balance between Simplicity and Fairness in European Litigation”, Интернет: http://publishing.eur.nl/ir/repub/asset/13143/2008%20ZeuP%20European%20Small%20Claims%20Procedure_Kramer.pdf
- “Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure”, *Official Journal of the European Communities* L 199, 31.7.2007, pp. 1-22).
- „Закон о парничном поступку Републике Србије”, *Сл. гласник Републике Србије*, бр. 125/04, 111/09.
- „Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља”, *Сл. лист СФРЈ*, бр. 43/82, 72/82, *Сл. лист СРЈ*, бр. 46/96.

ВИ) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Закон о парничном поступку Републике Србије (даље: ЗПП), дефинише спорове мале вредности.⁸ ЗПП не регулише признање одлука, донетих у тим споровима, у другим државама. То значи да се, овде, примењују одредбе Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља.⁹ Поменућемо најважније одредбе ЗПП које се односе на ове спорове. Спорови мале вредности су спорови у којима се тужбени захтев односи на потраживање у новцу који не прелази износ од 100.000 динара. Као спорови мале вредности сматрају се и спорови у којима се тужбени захтев не односи на потраживање у новцу, а тужилац је у тужби навео да пристаје да уместо испуњења одређеног захтева прими одређени новчани износ који не прелази износ од 100.000 динара. Као такви спорови се сматрају и спорови где је предмет тужбеног захтева предаја покретне ствари, чија вредност не прелази износ од 100.000 динара (члан 467). Не сматрају се споровима мале вредности спорови који се тичу непокретности, затим спорови из радних односа, као и спорови због сметања државине (члан 468). Поступак о споровима мале вредности спроводи се пред нижим судовима првог степена (члан 470). У поступку о споровима мале вредности не доставља се тужба туженом на одговор. Код вођења поступка у овим споровима не заказује се и не одржава се припремно рочиште (члан 471). У овом поступку дозвољена је посебна жалба само против решења којим се окончава поступак. Остала решења против којих је дозвољена жалба могу се побијати само жалбом против одлуке којом се поступак окончава (члан 472. ст. 1 и 2). Ако тужилац преиначи тужбу тако да вредност предмета спора прелази износ од 100.000 динара, поступак ће се завршити по правилима предвиђеним за редован поступак (члан 474. ст. 1). Ако тужилац не дође на прво рочиште за главну расправу или на неко касније рочиште, а уредно је позван, сматраће се да је повукао тужбу (члан 475. ст. 1). Ако тужени не дође на рочиште за главну расправу, а уредно је позван, донеће се пресуда којом се усваја тужбени захтев (члан 476. ст. 1). Пресуда у поступку о споровима мале вредности објављује се одмах по закључењу главне расправе (члан 477. ст. 1).

⁸ „Закон о парничном поступку Републике Србије” (Сл. гласник Републике Србије, бр. 125/04, 111/09)

⁹ „Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља” (Сл. лист СФРЈ, бр. 43/82, 72/82, Сл. лист СРЈ, бр. 46/96).